

A munkaerőköltség alakulása, 2010–2012

A tartalomról

- 1 Bevezetés
- 1 A munkaerőköltség alakulása
- 1 Havi munkaerőköltség
- 2 A munkaerőköltség változása
- 3 A munkaerőköltség 2012-re vonatkozó becslése

Bevezetés

A munkaerővel kapcsolatos ráfordítások térbeli és időbeni alakulásának vizsgálata fontos információ mind a hazai, mind a nemzetközi munkaerőpiacon. A munkaerőköltség fogalma tágabb, mint az annak jelentős részét kitevő, a hazai munkaügyi-statisztikai rendszerben tradicionálisan megfigyelt kereset. A munkaerőköltség az alkalmaztatás költségét jelenti, tehát minden olyan, a munkáltatót terhelő kötelezettséget felölel, ami a munkaerő alkalmazásával kapcsolatosan felmerül.

A munkaerőköltség tartalmazza:

- a munkavállalók munkájának ellenértékéért kifizetett összeget (keresetet),
- a nyugdíj- és egészségbiztosítás munkáltató által átvállalt terheit, hozzájárulását a munkanélküliség kezeléséhez,
- hozzájárulását a csökkent munkaképességűek foglalkoztatását szolgáló alapokhoz,
- a különféle természetbeni és szociális juttatásokat,
- illetve a költségtérítéseket és a továbbképzéssel kapcsolatos költségeket.

A foglalkoztatással kapcsolatos költségeket a munkadíjhoz vagy a foglalkoztatott létszámhoz kapcsolódó adótételek növelik, a foglalkoztatás elősegítését szolgáló bér- és járulékutalványok pedig csökkentik.

A munkaerőköltség-felvétel 1992-ben került bevezetésre. Az adatgyűjtés éves gyakoriságú¹, a közép- és nagyvállalkozásokon (legalább 50 főt foglalkoztatók) kívül a költségvetési és a kijelölt nonprofit szervezetekre terjed ki. Ez biztosítja az alapinformációkat a csak négyévente felmért teljesebb szervezeti kör évenkénti továbbvezetett munkaerőköltségéhez, illetve a rövid távú előrejelzési célt szolgáló negyedéves munkaerőköltség-indexhez. A munkaerőköltség-felvétel mutatóköre a vonatkozó uniós rendeleteknek² megfelelően harmonizált, az Eurostat által előírt adatszolgáltatási kötelezettségeinket teljes mértékben ki tudja elégíteni.

1. A munkaerőköltség alakulása

1.1. Havi munkaerőköltség

2011-ben a havi átlagos munkaerőköltség az 50 és több főt foglalkoztató vállalkozásoknál, a költségvetési intézményeknél és a kijelölt nonprofit szervezeteknél 326 ezer forint volt; ezen belül: a közszférára jellemző költségszint 289 ezer forint, a vállalkozói köré 356 ezer forint. Kiugróan magas volt az élőmunka költsége a pénzügyi és biztosítási tevékenység, az információ és kommunikáció nemzetgazdasági ágakban, a kocsygyártás, kőolaj-feldolgozás ágazatban, melyeknél a munkaerőköltség több mint kétszerese a nemzetgazdasági átlagnak.

Az élőmunka költsége nem érte el a nemzetgazdasági átlag kétharmadát a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás, a humán-egészségügy, szociális ellátás³ nemzetgazdasági ágakban, a textil, ruházat, bőr és bőrtermék gyártása ágazat szervezeteinél alig haladta meg annak felét. Az átlagosnál lényegesen alacsonyabb munkaerőköltség jellemezte az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység és a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ág szervezeteit is.

1. tábla

A legmagasabb és a legalacsonyabb munkaerőköltség jellemző tevékenység nemzetgazdasági ágak sorrendje, 2011

Jele	Nemzetgazdasági ág	Munkaerőköltség, forint/fő/hó	Sorrend
K	Pénzügyi és biztosítási tevékenység	677 534	1
J	Információ és kommunikáció	655 892	2
D	Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	592 360	3
N	Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	209 341	17
Q	Humán-egészségügyi, szociális ellátás	202 722	18
I	Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	198 743	19

A munkaerőköltség összetevői:

- a) Munkajövedelem
- b) Szociális költségek
- c) Képzés és más költségelemek

a) Munkajövedelem

A munkaerőköltségből a munkajövedelmek részaránya 74, a szociális költségeké 23% volt, a képzés és más költségelemek részaránya nem érte el a 3%-ot. A szociális költségek nagyságát főként a munkajövedelem határozza meg, hiszen döntő része (88%-a) a munkajövedelem-elemekhez kapcsolódó kötelező járulék. A munkáltató által önként vállalt szociális juttatások részaránya Magyarországon egyelőre nem túl jelentős.

¹Négyévente kerül sor az EU-tagállamok részére kötelezőként előírt, a köztes évekénél nagyobb adatszolgáltatási kört átfogó felvételre, a 2012. évre vonatkozó felvétel már ezt a nagyobb adatszolgáltatási kört fogja át.

²Directives aiming at the harmonization of labour cost surveys in the European Union: Council Regulation No 530/1999 and Commission Regulation No 1737/2005.

³A mintegy 40 ezer fő teljes munkaidősre átszámított közfoglalkoztatott létszám nagy része ebben a gazdasági ágban kerül elszámolásra, így az átlagosnál lényegesen alacsonyabb munkajövedelmük (minimálbér) lefelé mozdítja el a gazdasági ág átlagos munkajövedelmét.

A munkajövdelem legnagyobb hányadát (átlagosan 68%-át) kitevő alapbérhez járuló bérpótlékok mellett az elvégzett feladatok mennyisége, minősége alapján fizetett jutalmak, prémiumok mértéke is eltérő az egyes gazdasági ágakban. A nem rendszeres kereseti elemek aránya a gazdasági ágak közül a pénzügyi és biztosítási tevékenységben a legmagasabb (a munkajövdelem 15,7%-a volt 2011-ben), és az oktatás, valamint a humán-egészségügyi és szociális ellátás nemzetgazdasági ágakban a legalacsonyabb (3%).

Az 50 és több fős vállalkozások, a kijelölt nonprofit intézmények, a költségvetési és társadalombiztosítási szervezetek esetében a munkajövdelemből a béren kívüli juttatások részaránya átlagosan 7,8%; ezen belül a vállalkozások és a költségvetésből gazdálkodó intézmények között mindössze 0,9 százalékpont eltérés volt, az előbbieket előnyére.

Mint ahogy a keresetek nagysága tekintetében, a nemzetgazdaság különböző területei között is jelentős különbségek vannak, az egyéb munkajövdelem esetében sincs ez másképp. A béren kívüli juttatások ugyanakkor kevésbé befolyásolják a munkajövdelem szintjét, hiszen a munkajövdelem belüli részarányuk 4,8 és 18,2% között alakult.

A humán-egészségügy, szociális ellátás területen dolgozók keresetét 7300 forint egyéb munkajövdelem egészíti ki átlagosan havonta, míg a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás, illetve a gyógyszergyártás ághoz tartozó munkáltatók ennek 5,4–9,1-szeresét nyújtják ilyen címen munkavállalóiknak.

Kiemelkedő az egyéb munkajövdelem nagysága még az építőiparban, amit a külföldi telepeken dolgozók relatíve nagy aránya magyaráz. Az építőiparban dolgozók egyéb munkajövdelmének 63%-a a külföldi kiküldetés költsége.

A juttatási formák közül a munkáltatók az étkezési költségterítést preferálják – ez teszi ki az összes egyéb munkajövdelem 40%-át. Az egyéb természetbeni munkajövdelmek aránya 17%, míg a munkába járás költségeinek térítése a harmadik legnépszerűbb juttatási forma, 13%-os részesedéssel. Az egyéb természetbeni munkajövdelmek részaránya a versenyszférában 8 százalékponttal magasabb, mint a költségvetési szférában. A közsféra túlsúlya jellemezte nemzetgazdasági ágakban a törvényi előírások alapján fizetett jubileumi jutalom az egyéb munkajövdelem közel 21,1%-át tette ki, a vállalkozásoknál ez az arány 2%. Ezt a munka törvénykönyvében szereplő alacsonyabb mérték, illetve az magyarázza, hogy az ún. „törzsgárdatagság” a vállalkozási körben meglehetősen ritka, a vállalkozások piaci környezetéhez való alkalmazkodása miatti profilváltások, a válság hatására bekövetkezett elbocsátások, illetve a munkavállalók személyes ambíciói indukálta munkahelyváltások egyaránt ez irányban hatnak.

b) Szociális költségek

2011-ben a szociális költségek több mint 90%-át a valamely alapba fizetett járulékok, hozzájárulások tették ki. A kötelező befizetések mintegy 88, a megállapodás alapján fizetett élet- és baleset-biztosítási díjak 2%-ot jelentettek. A megállapodás szerinti befizetések 2010-hez képest 12%-kal csökkentek; míg a versenyszférában a tavalyi értéket meghaladóan nőttek a költségek, addig a költségvetési szférában az e célra történő kifizetések harmadukra estek vissza. Az elbocsátásokhoz kapcsolódó végkielégítés szociális költségeken belüli aránya átlagosan 2,9% volt, az információ és kommunikáció nemzetgazdasági ágban, valamint a vegyi anyag, termékgyártása ágazatban ennél lényegesen magasabb.

c) Képzés és egyéb költségelemek

2011-ben a munkaerőköltségen belül a képzés és más költségelemek részaránya átlagosan 2,6% volt, a versenyszférában ennél alacsonyabb, a közsférában ennél magasabb. Míg a szakképzési költségek fajlagos havi összege a versenyszférában volt jelentős (4500 forint/fő/hó), addig a

költségvetés területén az egyéb bér volt többszöröse a versenyszférában megfigyeltnek. A szakoktatás költségei a gyógyszeriparban voltak a legmagasabbak, 10 380 forint/fő, az információ és kommunikáció és a pénzügyi és biztosítási tevékenység gazdasági ágakban megközelítette a 10 ezer forintot.

A foglalkoztatás elősegítésére nyújtott bér-, illetve bérjárulék-támogatások (pl. START-kártya, tartós munkanélküliek foglalkoztatásának támogatása stb.) fajlagos összege mintegy 20%-kal haladta meg a 2010. évit. A támogatások átlagosan havonta 600 forinttal csökkentették a munkaerőköltséget. Az egy főre jutó támogatás nagysága az egyéb feldolgozóipar; ipari gép, berendezés üzembe helyezése, javítása tevékenység területén volt a legmagasabb, havonta és munkavállalónként közel 12 ezer forint. Munkaerő-toborzásra havi 470 forintot költöttek a vállalkozások, a költségvetési szférában az „olcsóbb állam” koncepciója folytán ilyen jellegű költség gyakorlatilag nem merült fel.

1.2. A munkaerőköltség változása

A havi átlagos munkaerőköltség a közép- és nagyvállalkozások (legalább 50 főt foglalkoztatók), a költségvetés és társadalombiztosítás, valamint a kijelölt nonprofit szervezetek körében 2011-ben átlagosan 325 613 forint volt, 4,8%-kal több, mint a 2010-ben. Ezen belül a bruttó munkajövdelem 4,5, a szociális költségek 6,5%-kal nőttek, a képzés és más költségelemek 2,1%-kal csökkentek. Az alkalmazás költsége a közsférában enyhén, a vállalkozások esetében valamivel jobban nőtt. A versenyszférában a munkajövdelem (ezen belül a keresetek) volt a növekedés forrása, a költségvetési szférában a szociális költségek emelkedtek átlag felett a – jogosult munkavállalóknak az adó- és járulékváltozások hatásának ellentételezésére fizetett – kompenzáció miatt.

2. tábla

A munkaerőköltség összetétele

Megnevezés	2010		2011	
	forint/fő/hó	%	forint/fő/hó	%
Munkajövdelem	230 351	74,1	240 676	73,9
Szociális költségek	71 807	23,1	76 494	23,5
Képzés és más költségelemek	8 625	2,8	8 443	2,6
Munkaerőköltség összesen	310 783	100,0	325 613	100,0

A munkaerőköltség összetétele 2011-ben az előző évhez viszonyítva valamelyest változott, a munkajövdelem, a képzés és más költségelemek aránya némileg csökkent, míg a szociális költségeké enyhén (0,4 százalékponttal) nőtt.

A verseny- és a közsférában a foglalkoztatás reálköltsége – 2010-hez viszonyítva a fogyasztói árak 3,9%-os emelkedése mellett lényegében – nem változott; előbbiben 0,5%-kal nőtt, míg utóbbiban 0,1%-kal csökkent. 2011-ben a teljesített munkaórák száma összességében 3%-kal csökkent az egy évvel ezelőttihez viszonyítva. E mögött a közsféra teljesített munkaóráinak 7,8%-os visszaesése állt. Az órában kifejezett „munkamennyiség” csökkenésében szerepet játszott, hogy a közfoglalkoztatottak kétharmada részmunkaidőben dolgozott a vizsgált időszakban, szemben az előző évvel, amikor a közfoglalkoztatottaknak mintegy ötöde volt csak részmunkaidős. A versenyszférában sem a teljes munkaidősre átszámított létszám, sem az egy főre jutó teljesített munkaórák száma nem változott egy év alatt. Összességében az egy teljesített munkaórásra jutó munkaerőköltség így 5,2%-kal nőtt a nemzetgazdaságban.

**A munkaerőköltség változása, 2011/2010
(előző év = 100,0%)**

3. tábla

Nemzetgazdasági ágak	A munkaerőköltség változása		
	folyó áron	termelőiár-indexszel korrigálva	fogyasztóiár-indexszel korrigálva
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	6,5	-10,7	2,5
Bányászat, kőfejtés	8,1	3,8	4,1
Feldolgozóipar	6,5	2,2	2,5
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	2,4	-1,8	-1,5
Vízellátás; szennyvízgyűjtés, -kezelés, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmegsejtés	7,9	3,6	3,9
Építőipar	4,7	0,4	0,7
Kereskedelem, gépjárműjavítás	7,6	x	3,6
Szállítás, raktározás	2,2	x	-1,7
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	0,3	x	-3,5
Információ és kommunikáció	5,7	x	1,7
Pénzügyi és biztosítási tevékenység	4,0	x	0,1
Ingtatlanügyletek	-4,8	x	-8,4
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	-1,2	x	-4,9
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	3,4	x	-0,5
Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	4,9	x	1,0
Oktatás	-0,8	x	-4,5
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	6,5	x	2,5
Művészet, szórakoztatás, szabad idő	4,2	x	0,2
Egyéb szolgáltatás	8,4	x	4,3
Nemzetgazdaság összesen	4,8	x	0,8
Ebből:			
Versenyszféra	4,4	x	0,5
Költségvetés	3,8	x	-0,1

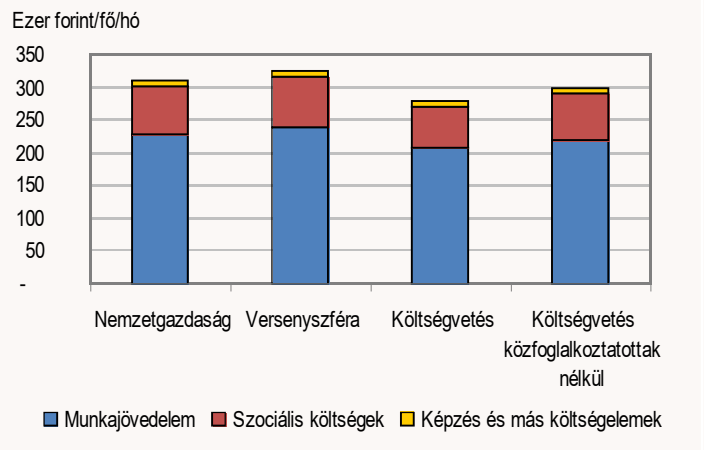
2. A munkaerőköltség 2012-re vonatkozó becslése⁴

A munkaerőköltség-adatok továbbvezetéséhez az alapinformációkat a – 2012. évi havi integrált gazdaságstatisztikai felvételből származó – munkajövedelem-indexek, a 2011. évi munkaerőköltség-felvétel tényezői, a kisservezetekre vonatkozóan a 2008. évi munkaerőköltség-felvétel arányai, illetve a kötelező járulékokra vonatkozó jogszabályok jelentették. A becslés vonatkozási köre a költségvetési szféra, a legalább 5 fős vállalkozások, illetve a kijelölt nonprofit szervezetek voltak. A 2012. évi becsült munkaerőköltség egy fő teljes munkaidősre számítva havi átlagban 310 ezer forintnak felelt meg, ami azonos vonatkozási körre vetítve kicsivel több mint 4%-os növekedést jelent a 2011. évihez képest.

2012-ben a közfoglalkoztatottak száma másfélszeresére nőtt az egy évvel korábbihoz viszonyítva, és bevezették a közfoglalkoztatotti bért is. Ezek miatt érdemes megbecsülni a költségvetési szférában a munkaerőköltséget úgy, hogy az alacsony keresetű közfoglalkoztatottakat figyelmen kívül hagyjuk. Így továbbvezetve 2012-re a munkajövedelmet, 221 ezer forintot kapunk, ami 6,6%-kal magasabb, mint a teljes költségvetésre vonatkozó átlag. A szociális költségek számításánál figyelembe vettük az adó- és járulékváltozások ellentételezésére szolgáló kompenzációt, ez több mint 2 ezer forintos emelkedést jelentett a szociális költségekben. Összességében a közfoglalkoztatottak bérének figyelmen kívül hagyásával, illetve a kompenzáció figyelembevételével számítva a munkaerőköltség 280 ezer helyett 300 ezer forintot tett ki a közszférában 2012-ben.

1. ábra

A munkaerőköltség alakulása, 2012*

Munkaerőköltség összege, megoszlása és változása, 2012*

4. tábla

Megnevezés	Nemzetgazdaság			Ezen belül:					
	forint/fő/hó	megoszlás, %	2011* = 100%	versenyszféra			költségvetés		
				forint/fő/hó	megoszlás, %	2011* = 100%	forint/fő/hó	megoszlás, %	2011* = 100%
Munkajövedelem	228 178	73,9	103,6	239 836	73,8	106,5	206 873	73,8	96,7
Szociális költség	72 472	23,4	106,2	77 086	23,7	108,3	63 070	22,5	101,2
Képzés és más költségelemek	8 401	2,7	98,7	8 092	2,5	96,5	10 191	3,6	101,7
Munkaerőköltség	309 590	100,0	104,1	325 013	100,0	106,7	280 134	100,0	97,8

*Továbbvezetett munkaerőköltség.

⁴ E fejezetben a munkaerőköltség-adatok vonatkozási köre eltér az előző fejezetektől: a legalább 5 fős vállalkozásokra, a kijelölt nonprofit szervezetekre és a költségvetési intézmények teljes körére vonatkoznak.

**További információk,
adatok (linkek)**

[Táblázatok](#)

[Módszertan](#)

Elérhetőségek:

David.Molnar@ksh.hu

Telefon: (+36-1) 345-6677

[Információs szolgálat](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

www.ksh.hu